

VDS02374

znanje | [sodna praksa](#) | [višje del. in soc. sodišče](#)

Opravična številka:	VDS sodba Pdp 908/2002
Oddelek:	Oddelek za individualne in kolektivne delovne spore
Datum seje senata:	27.03.2003
Področje:	DELOVNO PRAVO
Institut:	sistemizacija delovnih mest
Zveza:	ZRPJZ člen 6, 9. ZObr člen 89, 89/2, 89, 89/2.

JEDRO:

Delovna mesta na Ministrstvu za obrambo in v Slovenski vojski se določajo z dvema aktoma: sistemizacijo in formacijo. Formacija ima za odločanje o pravicah iz delovnega razmerja glede zaposlenih v vojski enako naravo kot sistemizacija za zaposlene na upravnih in strokovnih nalogah na ministrstvu. Formacija ima dvojno naravo - na eni strani gre za vojaški akt - akt o organizaciji in vodenju vojske, ki ne more biti predmet pravne presoje v delovnem sporu, na drugi strani pa formacija vsebuje tudi povsem delovnopravne elemente kot vsaka druga sistemizacija delovnih mest in v tem delu jo je potrebno obravnavati enako kot vsak drug splošni akt delodajalca.

Formacija glede plačilnega sistema le dograjuje ZRPJZ, ne more pa ožiti pravic, ki jih zagotavlja ZRPJZ. Minimalni količnik za častniško delovno mesto je določil zakon in tožena stanika ne bi smela v svojih aktih določiti nižjega količnika.

IZREK:

Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba sodišča prve stopnje.

OBRAZLOŽITEV:

:

Sodišče prve stopnje je razveljavilo odločbe MORS št. 123-5180/94 z dne 16.11.1994 in št. 123-3686/95 z dne 4.7.1995, ugotovilo, da tožniku pripada osnovni količnik v višini 3,10 in naložilo toženi stranki, da tožnika razporedi v plačilni razred s količnikom 3,10 od 1.9.1994 do 31.12.1996, ter da tožniku izplača razliko v plači od 5.10.1994 do 31.12.1996 z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Zavrnilo je tožnikov zahtevek glede razporeditve v plačilni razred in izplačila razlike plače, ki se je nanašal na obdobje po 31.12.1996 ter odločilo, da je tožena stanika dolžna plačati tožeči stranki stroške postopka v znesku 19.200,00 SIT z zakonitimi zamudnimi obrestmi in sodno takso v višini 5.262,00 SIT.

Zoper zgoraj navedeno sodbo se v odprtem pritožbenem roku pritožuje tožena stanika iz vseh pritožbenih razlogov ter predlaga, da pritožbeno sodišče pritožbi ugodi in izpodbijano odločbo spremeni oziroma jo razveljavi ter zadevo vrne prvostopnemu sodišču v novo sojenje, tožeči stranki pa naloži plačilo stroškov tožene stranke. Navaja, da Zakon o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti (ZRPJZ - Ur. l. RS, št. 18/94 - 36/96) v 6. čl. določa, da so količniki za določitev osnovnih plač odvisni od zahtevane strokovne izobrazbe in zahtevnosti dela. V tabeli, ki je priloga zakona, pa so navedena

nekatera tipična delovna mesta. Za dolžnosti v Slovenski vojski ni bilo mogoče navesti vseh dolžnosti, niti tipičnih in to iz vojaško varnostnega vidika. V tabeli so se zato določili le določeni statusi, ki se v vojski pojavljajo in sicer vojak, podčastnik in častnik, ob tem pa se je imelo v mislih, seveda pri podčastniku in častniku, da gre za poveljnika določene enote, torej za poveljujočega določenemu številu pripadnikov Slovenske vojske. Sodišče se o tej navedbi ni opredelilo. Niti ni pojasnilo, zakaj je upoštevalo status in ne dolžnost. Poleg tega se zakon, predvsem pa tabela ne more neposredno uporabljati, ampak se vrednotenje konkretnega delovnega mesta oziroma dolžnosti določi v posebnem aktu in sicer za upravni del Ministrstva za obrambo v aktu o sistemizaciji delovnih mest, za stalno sestavo Slovenske vojske pa v formaciji. V formacijah so količniki določeni glede na specifično Slovenske vojske in različno zahtevnost dela v posameznih enotah in rodovih vojske. V konkretnem primeru je za dolžnost, na katero je bil tožnik razporejen, določen osnovni količnik v višini 2,75 - podčastnik. Tožnik torej ne izpodbija postopka napredovanja, niti število pridobljenih plačilnih razredov, ampak ocenjuje, da je dolžnost, na katero je razporejen, v izhodišču prenizko ovrednotena. Formacije pa tožnik ne more izpodbijati v obravnavanem delovnem sporu. Sprožiti bi moral postopek, v katerem bi se ugotovilo, ali je formacija skladna z zakonom, kar pa je vprašljivo, saj gre za akt vodenja in poveljevanja in ne za splošni akt. V Slovenski vojski se plača ne določa glede na čin, ampak je le-ta odvisna od dolžnosti in zahtev za imenovanje na te dolžnosti. Sodišče je v izpodbijani sodbi preseglo okvir svojih pristojnosti, ki so določene v Zakonu o delovnih in socialnih sodiščih. Spustilo se je v ocenjevanje skladnosti formacij z zakonom. Za presojo skladnosti z zakonom bi bilo pristojno le Ustavno sodišče Republike Slovenije, vendar se je le-to s sklepom z dne 16.5.1996 izreklo za nepristojno. Sodišče bi moralo zgolj preveriti, ali so količniki v izpodbijani odločbi tožnika takšni, kot so določeni v formaciji. Nikakor pa se ne bi smelo spuščati v presojo, ali se formacija sme uporabiti oz. ali je skladna z Zakonom o razmerjih plač. Gre nesporno za bistveno kršitev določb pravnega postopka. V 6. čl. ZRPJZ je določeno, da so količniki za določitev osnovnih plač odvisni od zahtevane strokovne izobrazbe in zahtevnosti dela. Zakon o obrambi pa v 5. odstavku 88. čl. določa, da je ustrezna izobrazba za podčastnika srednja šola. V predloženi formaciji se je Zakon o obrambi kot specialni predpis upošteval in je v konkretnem primeru tudi določil, da se za obravnavano dolžnost zahteva srednja šola. Posledično pa to pomeni, da je dolžnost lahko vrednotena s količnikom iz 5. tarifne skupine in tudi to je pravilno navedeno v formaciji. Odločitev sodišča temelji na delavčevi pogodbi o zaposlitvi in na prilogi zakona, pri čemer pa ni upoštevan sam zakon, ki določa tarifne skupine na podlagi izobrazbe delavcev, prav tako pa ni upoštevana formacija, v kateri je določena sporna dolžnost. Ocenjuje, da je teža konkretnega določila zakona in formacije večja od priloge zakonu in individualne pogodbe. Zaposleni v Slovenski vojski bi bili, v kolikor vzdrži stališče sodišča, edini, ki ne bi bili plačani, kot to določa 6. člena Zakona o razmerjih plač, po zahtevani strokovni izobrazbi in zahtevnosti dela na delovnem mestu oziroma dolžnosti, ampak po statusu, torej glede na zunanjo manifestacijo položaja v vojaški hierarhiji. Da je nekdo vojak, podčastnik ali častnik se namreč izkazuje z ustrezno zunanjo podobo v obliki vidnih oznak na uniformi. Nerazumljiva in nesprejemljiva je tudi citirana navedba prvostopenjskega sodišča, da bi bila uvrstitev tožnika povsem pravilna, če v izpodbijani odločbi dolžnost ne bi bila označena s statusom "podčastnik". Tožena stranka opozarja še na nedoslednost, saj vojak, podčastnik oziroma častnik v enem zakonu pomeni status, po drugem pa delovno mesto. V Slovenski vojski so statusi: vojak, podčastnik in častnik ter civilne osebe. Ker je osnovni razlog prav v tolmačenju, kaj je dolžnost in kaj status, bi sodišče moralo to rešiti kot predhodno vprašanje, tako da bi od zakonodajalca prejelo uradno tolmačenje glede navedb v prilogi ZRPJZ. Tega ni storilo in je samo obrazložilo in tolmačilo ZRPJZ in sicer, da so v tabeli določena tipična delovna mesta, ne pa statusi in da je ZRPJZ z označbo podčastnika označil tipično delovno mesto, za katerega je potreben status podčastnika. Na podlagi vsega navedenega gre nesporno za

ustvarjanje neenakosti med delavci v državnih organih in tudi med zaposlenimi pri toženi stranki.

Pritožba ni utemeljena.

Pritožbeno sodišče je preizkusilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje v okviru pritožbenih navedb in pri tem pazilo na pravilno uporabo materialnega prava in absolutno bistvene kršitve pravil postopka, kot mu to nalaga določba 350. čl. Zakona o pravnem postopku (ZPP - Ur. l. RS, št. 26/99, 96/2002). Pri navedenem preizkusu je ugotovilo, da je sodišče prve stopnje popolno ugotovilo dejansko stanje in glede na ugotovljeno dejansko stanje pravilno odločilo ter da v postopku ni zagrešilo absolutno bistvenih kršitev pravil postopka.

Neutemeljena je pritožbena navedba, ki zatrjuje nepristojnost sodišča v tem sporu. Plačilni sistem delavcev v državnih organih je urejen v ZRPZJ, Ministrstvo za obrambo pa je del državnega aparata, zato ne more držati stališče, da zanj ta predpis ne bi veljal. Delavci na obrambnem področju pa so tudi vojaške osebe, torej tudi častniki in podčastniki kot poklicni pripadniki vojske. Delovna mesta na Ministrstvu za obrambo in v Slovenski vojski se po 2. odst. 89. čl. Zakona o obrambi (ZObr - Ur. l. RS, št. 82/94) določajo z dvema aktoma: sistemizacijo in formacijo. To pomeni, da ima formacija za odločanje o pravicah iz delovnega razmerja glede zaposlenih v vojski, enako naravo kot sistemizacija za zaposlene na upravnih in strokovnih nalogah na ministrstvu. Formacija ima torej dvojno naravo - na eni strani gre za vojaški akt - akt o organizaciji in vodenju vojske, ki ne more biti predmet pravne presoje v delovnem sporu, na drugi strani pa formacija vsebuje tudi povsem delovnopravne elemente kot vsaka druga sistemizacija delovnih mest (pogoje za zasedbo delovnih mest, razvrstitev v plačilne razrede) in v tem delu jo je potrebno obravnavati enako kot vsak drug splošni akt delodajalca. Sodišče prve stopnje tako z odločanjem v tem sporu ni preseglo svojih pristojnosti, določenih v 4. čl. Zakona o delovnih in socialnih sodiščih (ZDSS - Ur. l. RS, št. 19/94). Sodišče je odločalo v sporu o premoženjski pravici iz delovnega razmerja med delavcem (tožnikom) in delodajalcem (Republiko Slovenijo, Ministrstvom za obrambo), za kar je po 2. tč. 4. čl. ZDSS tudi pristojno.

ZRPJZ določa razmerja plač glede na delovna mesta zaposlenih in pri tem za tipična delovna mesta določa tudi količnike za določitev osnovnih plač (9. čl. ZRPJZ). ZRPJZ je z označbo "častnik" označil tipično delovno mesto, za katerega je potreben status častnika in določil najnižji količnik 3,10, tožena stranka pa bi lahko glede na zahtevnost dela določila vmesne plačilne razrede za delovna mesta, kjer je prav tako potreben status častnika. Pritožbeno sodišče presoja, da je ZRPJZ jasen, ter da pojem "častnik" v tabeli lahko pomeni le naziv delovnega mesta in ne statusa, ki ga oseba ima v vojaški hierarhiji. V tabeli ZRPJZ so določena tipična delovna mesta in ne statusi, zato so neupoštevne pritožbene navedbe, da bi sodišče moralo vprašanje dolžnosti in statusa rešiti kot predhodno vprašanje.

Temeljne pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev iz delovnega razmerja so v Republiki Sloveniji urejene z zakonom, kolektivno pogodbo in splošnim aktom (2. čl. Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ZTPDR - Ur. l. SFRJ, št. 60/89 - 42/90, ki se v Republiki Sloveniji uporablja smiselno kot predpis Republike Slovenije na podlagi 1. odst. 4. čl. Ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije - Ur. l. RS, št. 1/91 in 45/94). Kolektivna pogodba oziroma splošni akt lahko le dograjujeta zakon oz. določata več pravic delavcev, ne moreta pa ožiti pravic, ki jih zagotavlja zakon. Tako lahko formacija (splošni akt delodajalca) glede plačilnega sistema le dograjuje ZRPJZ, ne more pa ožiti pravic, ki jih zagotavlja ZRPJZ (temeljno načelo v korist delavca). Minimalni količnik za častniško delovno mesto je določil zakon in tožena stranka ne bi smela v svojih aktih določiti nižjega količnika, kot je to pravilno zaključilo sodišče prve stopnje. Neutemeljene so tako pritožbene navedbe, da bi sodišče svojo odločitev moralo opreti predvsem na 6. čl. ZRPJZ in formacijo, ne pa na prilogo ZRPJZ in individualno pogodbo.

Neutemeljena pa je tudi pritožbena navedba, da je sodišče prve stopnje s svojo odločitvijo ustvarilo neenakost med delavci v državnih organih ter med zaposlenimi pri toženi stranki, s tem, ko ni upoštevalo količnikov iz formacije. Formacijske dolžnosti, za katera se kot pogoj zahteva častniški čin (torej določen vojaški položaj, status) spadajo v okvir delovnega mesta "častnika". "ZRPJZ ne ureja razmerij plač glede na izobrazbo in poklic zaposlenih v državni upravi, pač pa razmerja plač glede na delovno mesto zaposlenih." (sklep Ustavnega sodišča št. U-I-116/97 z dne 22.5.1997). Razmerja tudi niso določena glede na vojaški status, položaj poklicnih pripadnikov vojske, ki je - enako kot izobrazba in poklic - le eden od pogojev za zasedbo določenega delovnega mesta. Prvostopenjsko sodišče je tako pravilno zaključilo, da je tožena stranka v tožnikovem primeru uporabila akt, ki je v nasprotju z zakonom določal nižji količnik za določitev osnovne plače delovnega mesta in je pravilno uporabilo ustrezno določbo ZRPJZ. Vprašanje, ali zaposleni sploh izpolnjuje pogoje za razporeditev na določeno delovno mesto, bi lahko bilo pomembno, če bi šlo za presojo zakonitosti razporeditve - kar pa v tem primeru ni predmet spora.

Glede na vse navedeno je pritožbeno sodišče pritožbo tožene stranke zavrnilo kot neutemeljeno in potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.